

“TE WAI-HAKIHAKI.”

(T. Wi Repa, M.B., Ch.B.)

He tino mate tenei no te Maori. Engari kaore e hemo ana te tangata ia ia. Heoi ano tona kino he maeneene, ka rakuraku kaore e reka te moe. He mate tenei e pa nui ana ki te kiri tamariki pakupaku. He kiri ngohe ngohe hoki to te tamariki, na reira ka tere tonu te tihorehorena e te purapura o te mate. He mate ano tenei no te Pakeha. Ina ra koi pohehe te tangata no te Maori anake te mate nei. Tona ingoa pakeha he “Scabies”. Te ingoa o te ngarara nana tenei mate i mahi ki runga i te kiri tangata he: ‘Acarus Scabiei,’ or ‘sarcoptes hominis’. I whakaatu ake ai au i tenei mea kia marama ai ki a tatou, e hara i te Maori anake te iwi Kainga te kiri e te mate nei e te “Hakihaki”. Te mano tini o te pakeha e pangia ana e tenei mate.

HE MATE WHAKAPARAHAKO.

Ka pangia te tamaiti e te mate nei, ka ki nga matua: “Kei te pai; he wai-hakihaki noa hoki. Hei aha noa te kawe ki te takuta. He mate ora noa.” He whakaaro pohehe tenei. He mate kino tonu tenei. Ina ra tona mate he whakararuraru i te moe a te tamaiti. I te wa e iti ana te tamaiti, ara i te rua ka piki ake ki te tekau nga tau, te mea nui hei whaka wairakau i tona tipu he moe, ki te kore e au tona moe, kaore e pai tona tipu. Kaore e au tona moe no temea ka raraku tonu, a, tata noa te awatea. Oho rawa ake i te moe ka ngenge te tamaiti, kaore e mataara ki nga mahi o te awatea, ka raruraru tona kura. Ka tae ki tona pakeketanga, ka whakariharaha tona kiri. No reira he kohuru nga matua i a ratau tamariki e tukua nei e ratau kia ngaua ana e te hakihaki ia po ia po. Me mutu te whakaparahako ki te mate nei. Kitea ana kawe ana i te tamaiti kia kite te Takuta, te Neehi ranei.

TE PUTAKE O TE MATE NEI.

E kiia ake ra i runga ake nei, te putake o te mate nei he ngarara paku. Mehemea ka wawahia te inihi kia whitu tekau, kotahi o aua wahanga whitu tekau te roa o taua ngarara (1-70th of an inch). Engari ka kitea tonutia e te kanohi. Penei i te puta ngira nei te rahi. Ki te kore te ngarara nei kaore e tipu te wai-hakihaki. Tena ano te kai whaka-momona i taua tipu. Taua whakanomona he paru kei roto taua ngarara i te paru. Ki te paru te kiri o te tangata o te tamaiti ranei, ka ngoikore te kiri. Hei reira ka kaha taua ngarara ki te kari huarahi mona ki roto i te kiri tangata kia uru ki roto i te kiri, ka whakawhanau i ana heke. E rua heki i te rakotahi. I te ngarara nei e kari ana i tona huarahi ki roto i te kiri, ka maeneene te kiri, ka timata te raraku a te tamaiti. Kaati kaore e mutu te rakuraku kei raro ke hoki i te kiri te ngarara nei e huke ana. Na wai ra, ka pahore te kiri o tena wahi o tena wahi o te tangata e tukinotia ana e te ngarara nei ratau ko ana punua. Ka kitea te koha o te mahi a te ngarara nei, kinaki atu hoki ki te paru o te tinana, ka kiia kei te pangia tamaiti a mea e te Wai-hakihaki.